

III. BẢN CHẤT CỦA TỪNG LOẠI KÝ HIỆU VÀ ĐỒ HÌNH ÂM DƯƠNG CỔ

A. Bát quái hoành đồ (Thứ tự 8 quẻ của Văn Vương)

1. Nội dung: Theo các tài liệu cổ thì Bát quái là tám phần nhỏ do biến hoá của Thái cực (cái toàn nhất) mà ra.

- Thái cực sinh lưỡng nghi (hai nửa) là âm và dương.

- Lưỡng nghi sinh tứ tượng (bốn hình ảnh) là Thái dương - Thiếu âm, Thiếu dương, Thái âm.

- Tứ tượng sinh bát quái (tám quẻ, tám quẻ): Càn, đoài, ly, chấn, tốn, khảm,坎, khôn.

Theo những tài liệu tôi thu lượm được gần đây nhất, người Trung Quốc trên đất Trung Quốc vẫn cho rằng học thuyết âm dương là thần bí.

Trong sách "Thần bí đích bát quái" của Vương Ngọc Đức, Diêu Vĩ Quân, Tăng Lỗi Quang, nhà xuất bản Quảng Tây Nhân dân xuất bản xã, 7- 1992, các tác giả đã cố gắng lý giải sự thần bí của tượng 8 quẻ qua các đoạn văn trích, ví dụ: "Thiệu Ung, Chu Hy nhà Tống cho rằng bát quái là sự gặp gỡ giữa lý và số, đối với cổ nhân, gặp hỏi là gặp gỡ thế nào, các ông nói không rõ,,," (trang 22)

"Quách Mạt Nhược, trong bài "Trung Quốc cổ đại xã hội nghiên cứu đề ra bát quái là hình ảnh khí quan tính (máy sinh dục) trai, gái: "Gốc rễ của bát quái, nơi chúng ta rất rõ ràng có thể nhìn thấy là sự sùng bái máy sinh dục từ đời xa còn sót lại. Vạch - lấy hình ảnh gốc nam, phân làm hai - lấy hình ảnh của nữ âm, cho nên từ đó mà diễn ra quan niệm nam, nữ, phụ mẫu, âm dương, cương nhu, thiên địa. Quan niệm chữ số của người xưa lấy 3 làm tối đa, 3 là tối thần bí. Từ 1 nét của 1 nét âm, 1 nét dương giao thoa chung, chồng lớp mà thành 3, đầu mỗi tốt có thể đã thành 8 loại hình thức khác nhau,,,"

"Về sau, Quách Mạt Nhược lại cho rằng bát quái có quan hệ với nét chữ. Kỳ thực Dương Vạn Lý đời Tống và Hoàng Tôn Viêm đời Minh đã từng đưa ra cách nhìn đó. Gần đây Phạm Văn Lan cũng từng đưa ra bát quái có thể là hình

hướng đến văn tự nước ta. Chỗ khác nhau với Phạm là Quách cho rằng không phải bát quái đã dẫn đến văn tự, mà là văn tự đã dẫn đến bát quái, đại bộ phận của bát quái là do văn tự đã thành dẫn dụ mà ra. Trong sách khảo chứng "Thanh đồng thời đại" của Quách nói : Khảm (☵) tượng thủy, thủy trong văn tự cổ (𠂔) từ hình dụng đứng biến hình nằm ngang thành khảm, cái khảm là hãm, thủy động ở nơi khảm hãm. Chữ gốc của khôn là (𠂔) đem mỗi nét cắt đứt, từ dụng đứng biến nằm ngang thành khôn (☲). Chấn là chữ (震) bớt đi.

Đoài là (☱) chữ đoài bớt đi (兌). Càn tượng trời, chữ cổ thiên (trời) là (𠂔), bỏ rơi đi cái dụng đứng ở giữa, hơi sửa đổi thêm thành (☰). Ly tượng lửa (hoả), văn ở đồ minh khí có (𠂔) có thể biến thành ly (☲). Cấn khó giải thích, nghi là chữ môn (門) biến thành (☶). Chữ tổn không giải thích được..."

Lời của học giả họ Quách giải thích nguồn gốc tượng của 8 quẻ thật khó chấp nhận.

Bản thân bố cục sách "Thần bí đích bát quái", các tác giả đã cố ý dàn dựng các đề mục cho đủ số 64 (8x8 = 64) cũng làm ra vẻ thần bí thêm, nhưng nội dung trong một số chương có phần nào rườm rà không sát, cộng với sự lúng túng ở các lời văn trích dẫn đã cho ta thấy rõ họ chưa có một định hướng khoa học hợp với nguồn gốc vốn có của nội dung tám quẻ.

Cách lý giải về bát quái như sau:

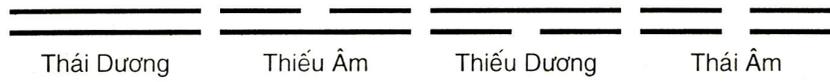
Nguyên tiếng "Quái" là do chữ "Quải" nghĩa là treo. Thừa ban đầu, người ta dùng tám thanh tre (hoặc mảnh gỗ dẻo) vẽ lên đó ký hiệu âm dương rồi đem treo ở tám cọc trên tám hướng (hoặc tám cửa), từ đó thường được gọi là tám. quái hoặc tám quái.

Các sách cổ đã vẽ về biến hoá từ thái cực thành ra bát quái như sau: (Xem từ dưới lên trên - Hình 2-2)

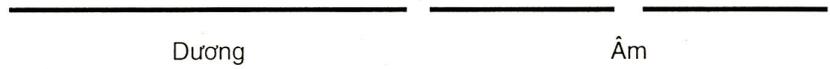
TỨ TƯỢNG SINH BÁT QUÁI

LƯƠNG NGHỊ SINH TỨ TƯỢNG

THÁI CỰC SINH LƯƠNG NGHỊ

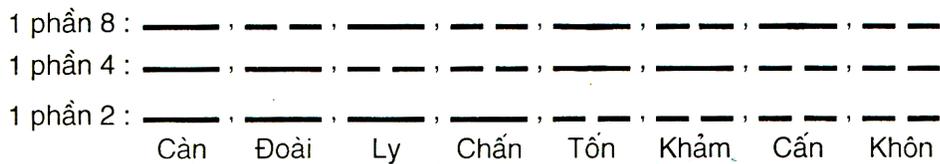

THÁI CỰC

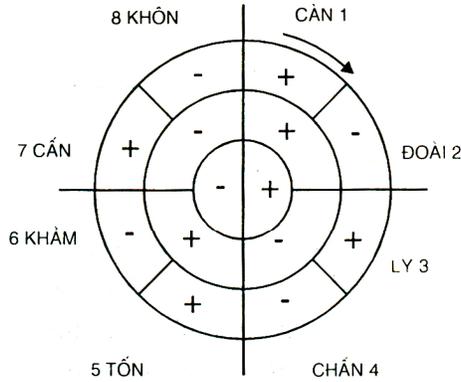
Hình 2-2

2. Tính chất âm dương: Nếu ngày nay máy tính điện tử chỉ dùng có 2 tín hiệu thông tin là 1 và 0 để miêu tả vạn sự, vạn vật, thì quả là cách đây mấy nghìn năm người cổ Phương Đông đã biết dùng ký hiệu âm dương (với dương bằng một vạch liền - , âm bằng một vạch đứt --) để chỉ vạn sự, vạn vật. Hãy lấy bát quái hoàn đồ làm ví dụ: Trong tám cung quái, mỗi quái đều có 3 vạch (vạch gọi là "hào"), vạch thứ nhất ở dưới chỉ rằng quái đó thuộc nửa dương hay âm, vạch thứ hai ở giữa chỉ rằng quái đó thuộc góc 1 phần 4 dương hay âm, vạch thứ ba ở trên chỉ rằng quái đó thuộc góc 1 phần 8 dương hay âm (Hình 2 - 3).

Hình 2-3

Ở mỗi cung quái có đủ ký hiệu âm dương do 3 lần lưỡng phân từ cái toàn nhất mà thành ra. Có thể nói rõ điều này bằng đồ hình đường tròn như sau:

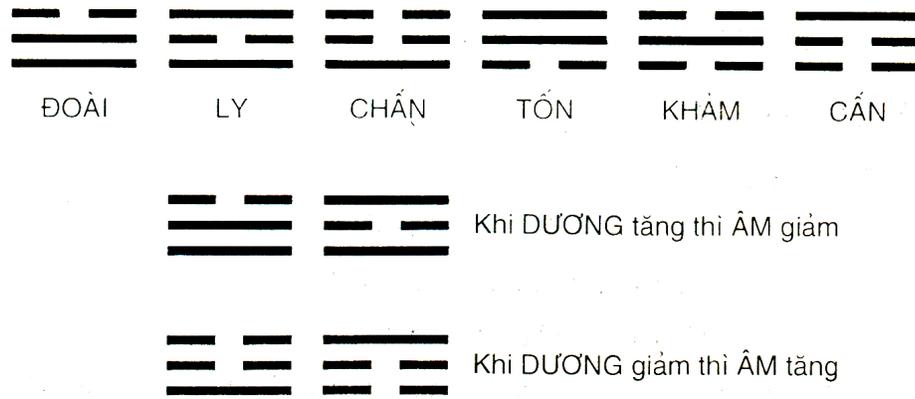
Hình 2-4

Bảng 2 - 1

Tên quẻ	Số	Vạch dưới	Vạch giữa	Vạch trên
Quẻ càn	Số 1	Có nửa dương	Góc 1 phần tư dương	Góc 1 phần 8 dương
Quẻ đoài	Số 2	Có --- dương	Góc 1 phần tư dương	Góc 1 phần 8 âm
Quẻ ly	Số 3	Có --- dương	Góc 1 phần tư âm	Góc 1 phần 8 dương
Quẻ chấn	Số 4	Có --- dương	Góc 1 phần tư âm	Góc 1 phần 8 âm
Quẻ tốn	Số 5	Có --- âm	Góc 1 phần tư dương	Góc 1 phần 8 dương
Quẻ khảm	Số 6	Có --- âm	Góc 1 phần tư dương	Góc 1 phần 8 âm
Quẻ cấn	Số 7	Có --- âm	Góc 1 phần tư âm	Góc 1 phần 8 dương
Quẻ khôn	Số 8	Có --- âm	Góc 1 phần tư âm	Góc 1 phần 8 âm

Như trên, chỉ với hai loại vạch dương và âm xếp theo tổ hợp chập 3, đặt theo một thứ tự nhất định, bát quái hoàn hảo đã nói được những tính chất của quy luật âm dương như sau (Hình 2 - 5):

- Mối quan hệ về vị trí và tính âm dương ở từng cung quái trong cái toàn nhất (như vừa mô tả ở trên).
- Trong cái toàn nhất có hai nửa âm và dương

Hình 2-5

- Trong dương có âm, trong âm có dương (xem các cung quái từ đoài đến cấn)
- Nhịp âm dương: Dương trước, âm sau; lẻ là dương, chẵn là âm.
- Chiều âm dương: Thuận là từ dương sang âm, nghịch là từ âm sang dương.

3. Kết luận: Bát quái hoành đồ là hệ thống ký hiệu biểu thị các nguyên lý biến hoá âm dương trong vũ trụ và vạn vật, nó thuộc về loại lý thuyết cơ bản, chưa mang giá trị ứng dụng trong đó. Nó giống như một tiêu chuẩn để xem xét vũ trụ và vạn vật trong mọi hoàn cảnh, mọi biến hoá bình thường và dị thường, trong nội bộ tự thân và trong các mối quan hệ tương tác lẫn nhau. Những nguyên lý này vốn sẵn có trong tự nhiên và mãi mãi tồn tại trong tự nhiên.

Bát quái hoành đồ với nội dung như trên đã đạt tới trình độ cao của khoa học tin học, vì nó là một đồ hình đơn giản mà lại chứa đựng trong đó một khối lượng thông tin rất nhiều.

Thiết tưởng rằng những nhà thông thái của thời nay cũng khó có thể vượt qua tài năng sắp xếp đồ hình của người xưa thể hiện trong bát quái đồ này.